

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ตามขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการ วิจัย ซึ่งประกอบด้วยตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปของโรงเรียน ตอนที่ 3 สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงาน ป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 111 แห่ง โดยผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารโรงเรียน และ อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง 10 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 52 แห่ง โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 49 แห่ง ได้รับ แบบสอบถามกลับคืน 110 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 99.10 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง 10 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 52 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 48 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 97.96

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส พี ซี (Statistical Package for The Social Sciences Personal Computer) ของสถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อหาค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variances) โดยใช้ค่าเอฟ (F-test) เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' test) แล้วนำเสนอข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของโรงเรียน

1.1 สถานภาพของผู้บริหารพบว่า ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 45 ปี ขึ้นไป มีวุฒิปริญญาตรี ตำแหน่งปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร 1-5 ปี ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง คือผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ 5-9 ปี เคยผ่านการอบรมการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง

1.2 สถานภาพของอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติด ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 40 ปี ขึ้นไป มีวุฒิปริญญาตรี ตำแหน่งปัจจุบันเป็นอาจารย์ปฏิบัติการสอน มีประสบการณ์ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี งานที่ทำนอกเหนือจากงานป้องกันยาเสพติด คือ งานฝ่ายบริหาร

1.3 สภาพทั่วไปของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีอาจารย์ปฏิบัติการสอน 80 คน ขึ้นไป มีสถานที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ใกล้ถนนใหญ่ มีการสำรวจเกี่ยวกับยาเสพติด มีโรงเรียนที่มีการใช้ยาเสพติด ซึ่งมีจำนวนนักเรียนใช้ยาเสพติด 1-40 คน และยาเสพติดที่แพร่ระบาด คือ บุหรี่ รองลงมาคือ สารระเหย สาเหตุการแพร่ระบาดคือ มีนักเรียนนำเข้ามาเสพในโรงเรียน สถานที่มั่วสุมเสพยาเสพติดในโรงเรียนคือ ห้องน้ำห้องส้วม ส่วนสถานที่มั่วสุมเสพยาเสพติดนอกโรงเรียนคือ ที่บ้าน แหล่งซื้อขายยาเสพติดคือ ชุมชนแออัดและร้านค้าทั่วไป

2. สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ตามขนาดของโรงเรียน

2.1 สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนด้านการวางแผนการดำเนินงานพบว่าส่วนใหญ่ได้รับนโยบายการป้องกันยาเสพติด และมีการปฏิบัติตามนโยบาย มีการรับนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษร มีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด มีแผนการดำเนินงานแน่นอนตลอดปี (ส่วนที่มีการวางแผนเป็นครั้งคราว ร้อยละ 11.8) มีการนำเรื่องยาเสพติดเข้ามาบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนงานป้องกันยาเสพติด (ส่วนที่ไม่มีการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน ร้อยละ 15.5)

2.2 สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนด้านการปฏิบัติงาน

พบว่าส่วนใหญ่มีคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน มีอาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานป้องกันยาเสพติด 5-9 คน มีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ซึ่งดำเนินงานเป็นโครงการ (ส่วนที่ดำเนินงานโดยไม่เป็นโครงการ ร้อยละ 33.6) มีการรายงานข้อมูลปัญหาเสพติดต่อผู้บริหาร มีอาจารย์เวรตรวจตราสถานที่ลับตาเป็นประจำเพื่อมิให้นักเรียนมั่วสุ่มกัน (ส่วนที่มีอาจารย์เวรตรวจตรานาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 15 และมีนักเรียนตรวจตรา ร้อยละ 54.3) มีการทราบข้อมูลการใช้ยาเสพติดของนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน รองลงมา คือ การสำรวจในบริเวณโรงเรียน มีการบันทึกข้อมูลการใช้ยาเสพติดของนักเรียน (ส่วนที่ไม่มีการบันทึกข้อมูล ร้อยละ 14.5) ถ้าพบนักเรียนใช้ยาเสพติด มีการตักเตือน รองลงมาคือการทำทัณฑ์บน มีมาตรการแจ้งผู้ปกครองทุกครั้งที่พบว่านักเรียนมีปัญหาด้านความประพฤติ หรือมีปัญหาด้านการเรียน ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดจากหน่วยงานภายนอก (ส่วนที่ไม่ได้รับการสนับสนุน ร้อยละ 20) ซึ่งได้รับการสนับสนุนในด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ มีการประสานกับหน่วยงานของรัฐคือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันยาเสพติด หน่วยงานเอกชนคือ สมาคมผู้ปกครองและครู มีการใช้สื่อการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักถึงโทษของยาเสพติด มีการสอดแทรกความรู้และวิธีป้องกันยาเสพติดในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ มีการจัดทำเอกสารแผ่นพับแจกครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีการจัดบอร์ดข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดทันต่อเหตุการณ์ มีวิธีเสริมความรู้โดยการจัดบอร์ด รองลงมา คือ การฉายวิดีโอทัศน์หรือภาพยนตร์ มีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดแก่บุคลากรโดยการจัดอบรม (ส่วนที่ไม่มีการพัฒนาความรู้แก่บุคลากร ร้อยละ 20.9) มีการส่งครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด มีการจัดหาเอกสารประกอบการสอนเรื่องยาเสพติดให้ครู (ส่วนที่ไม่มีการจัดหาเอกสารให้ครู ร้อยละ 29.1) มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ซึ่งจัดเป็นบางโอกาส มีการประกวดคำขวัญ รองลงมาคือ ประกวดเรียงความ และการตอบปัญหา ตามลำดับ มีการจัดการแข่งขันกีฬา มีการจัดชุมนุมหรือชมรม ซึ่งเป็นชมรมกีฬา มากที่สุด ไม่มีการพานักเรียนไปทัศนศึกษาสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด (ส่วนที่พานักเรียนไปทัศนศึกษา ร้อยละ 33.6) มีการจัดให้นักเรียนเข้าค่าย มีสถานที่ให้นักเรียนเข้ารับคำปรึกษาอย่างเป็นสัดส่วน มีการจัดอุปกรณ์กีฬาอย่างเพียงพอ มีบุคลากรแนะแนว หรือให้คำปรึกษาแก่นักเรียน มีการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเสพติดอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อกิจกรรมนันทนาการให้นักเรียนอย่างเพียงพอ มีการเปิดบริการห้องสมุดโรงเรียนหลังเลิกเรียน

มีการแยกห้องประชุม และโรงอาหารเป็นคนละห้องกัน มีการจัดที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักเรียน มีการส่งเสริมนักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน

2.3 สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนด้านการติดตามและประเมินผล พบว่าส่วนใหญ่มีแผนการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด (ไม่มีแผนการประเมินผล ร้อยละ 18.2) มีการประเมินผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง และในการประเมินทุกเดือนนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีการประเมินน้อยที่สุด มีการประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน รองลงมาคือ การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ตามลำดับ มีการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งส่วนใหญ่ทำเป็นครั้งคราวและไม่มีการนิเทศ ร้อยละ 32.7 มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ซึ่งโรงเรียนขนาดกลางมีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการดำเนินงาน โดยนำมาปรับปรุงการดำเนินงานมากกว่า 1 ครั้ง/ปี มากที่สุดและส่วนที่ไม่มีการนำมาปรับปรุง ร้อยละ 27.3

3. ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีปัญหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านเป็นปัญหาระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ

1. ปัญหาด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{X}=2.79$)
2. ปัญหาด้านการวางแผนการดำเนินงาน ($\bar{X}=2.76$)
3. ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=2.70$)

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่าเป็นปัญหาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการวางแผนการดำเนินงาน เป็นปัญหาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาระดับปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปได้น้อยดังนี้

1. งบประมาณในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ($\bar{X}=2.84$)

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนป้องกันยาเสพติด ($\bar{X}=2.80$)
3. แผนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ($\bar{X}=2.75$)
4. นโยบายการป้องกันยาเสพติด ($\bar{X}=2.65$)

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการวางแผนการดำเนินงานระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า เป็นปัญหาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการปฏิบัติงาน พบว่าเป็นปัญหาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีข้อที่เป็นข้อที่เป็นปัญหา ระดับน้อยมี จำนวน 2 ข้อ เป็นปัญหาระดับปานกลางมี จำนวน 20 ข้อ ดังนี้

เป็นปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่

1. การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ปัญหาเสพติด ($\bar{X}=3.23$)
2. การดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพติด ($\bar{X}=3.01$)
3. ประสบการณ์ของครูในเรื่องการป้องกันยาเสพติด ($\bar{X}=2.95$)
4. การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เด็กเรียนติดยาเสพติด ($\bar{X}=2.90$)
5. ความร่วมมือของครูในการส่งนักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือสงสัยว่าจะใช้ยาเสพติดมาพบครูผู้รับผิดชอบ ($\bar{X}=2.81$)
6. สถานที่เล่นกีฬาสำหรับนักเรียน ($\bar{X}=2.79$)
7. การขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนในการแก้ปัญหาเสพติด ($\bar{X}=2.74$)
8. การดำเนินงานของชมรมต่อต้านยาเสพติด ($\bar{X}=2.73$)
9. ความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ในการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด ($\bar{X}=2.72$)
10. การติดตามผลการรักษาการติดยาเสพติดของนักเรียน ($\bar{X}=2.72$)
11. ความรู้ของครูเรื่องการจัดสื่อการสอนเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X}=2.67$)
12. การให้คำแนะนำหรือปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเสพติด ($\bar{X}=2.65$)
13. การส่งเสริมครูแนะแนวในการช่วยแก้ปัญหาและให้คำปรึกษากับนักเรียนที่ติดยาเสพติด ($X=2.63$)

14. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเสพติด ($\bar{X}=2.62$)
15. ความรู้ความเข้าใจของครูในการสอนเรื่องวิชาเสพติด ($\bar{X}=2.59$)
16. การบันทึกและเก็บรายงานสถิตินักเรียนที่ใช้วิชาเสพติด ($\bar{X}=2.57$)
17. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักเรียน ($\bar{X}=2.58$)
18. การสนับสนุนให้มีกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียน ($\bar{X}=2.57$)
19. การส่งต่อนักเรียนเข้ารับการรักษาเมื่อพบว่านักเรียนติดยาเสพติด ($\bar{X}=2.55$)
20. การบริการสุขภาพในโรงเรียน ($\bar{X}=2.50$)

เป็นปัญหาระดับน้อย ได้แก่

1. หนังสือและเอกสารประกอบการค้นคว้าเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X}=2.47$)
2. การประสานงานกับหน่วยงานที่ให้บริการบำบัดรักษาเพื่อส่งต่อนักเรียนไปรับการรักษา ($\bar{X}=2.37$)

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า เป็นปัญหาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการติดตามและประเมินผล เป็นปัญหาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาระดับปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปได้น้อยดังนี้

1. การได้รับการนิเทศงานป้องกันยาเสพติดจากศึกษานิเทศก์ ($\bar{X}=3.03$)
2. การขอความร่วมมือจากบุคลากรในการนิเทศงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.84$)
3. การได้รับการนิเทศงานป้องกันยาเสพติดจากผู้นิเทศภายในโรงเรียน ($\bar{X}=2.83$)
4. ความร่วมมือของบุคลากรในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.80$)

5. การนำผลการนิเทศมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันสาเหตุคิดใน
โรงเรียน ($\bar{X}=2.78$)
6. การนำผลการประเมินผลมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันสาเหตุคิด
ในโรงเรียน ($\bar{X}=2.67$)
7. การวางแผนการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันสาเหตุคิดใน
โรงเรียน ($\bar{X}=2.67$)
8. การรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกัน
สาเหตุคิดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.66$)

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันสาเหตุคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ด้านการติดตามและประเมินผล ระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียน
ขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า เป็นปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อการนำผล
การนิเทศมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันสาเหตุคิดในโรงเรียน

เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ พบว่า ปัญหาการนำผลการนิเทศ
มาใช้ในการดำเนินงานป้องกันสาเหตุคิดของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ($\bar{X} = 2.96$) เป็นปัญหา
มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ($\bar{X} = 1.90$)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานป้องกันสาเหตุคิดในโรงเรียน ตามขนาดของโรงเรียน

- 1.1 สภาพการดำเนินงานป้องกันสาเหตุคิดในโรงเรียนด้านการวางแผนการ
ดำเนินงาน

1.1.1 โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับนโยบายการป้องกันสาเหตุคิด ซึ่งมี
การปฏิบัติตามนโยบาย มีการรับนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่
ในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามสาเหตุคิด
(2535) พบว่ากรุงเทพมหานครเป็นที่รวมทางการศึกษาที่สำคัญ และกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็น
ผู้ที่กำหนดนโยบายตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เมื่อมีนโยบายออกมาโรงเรียนในกรุงเทพมหานครจึง

ควรรได้รับก่อนเพราะอยู่ใกล้ที่สุด

1.1.2 โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดและมีการนำเรื่องยาเสพติดเข้ามาบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานจัดทำแผนและมาตรการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ตามนโยบายของรัฐบาล และประสานนโยบายกับผู้บริหารโรงเรียน ให้ผู้บริหารโรงเรียนนำนโยบายมาวางแผนปฏิบัติงาน โดยมอบให้ครูเป็นผู้ดำเนินการ ผู้บริหารจึงมีหน้าที่จะนำนโยบายมาวางแผนและจากผลการวิจัยที่พบว่าโรงเรียนมีแผนการดำเนินงานแน่นอนตลอดปี แต่ยังมีส่วนที่มีการวางแผนเป็นครั้งคราวถึง ร้อยละ 11.8 แสดงว่าการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดที่โรงเรียนได้ทำอยู่นี้ ยังมีส่วนหนึ่งที่ดำเนินการโดยไม่มีแผนงานที่แน่นอน ทั้งนี้เนื่องจากจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่ต้องรับภาระหน้าที่มากมาย มีบทบาทสำคัญที่กำหนดนโยบาย กำหนดจุดหมายวางแผน กำหนดเป้าหมาย ตลอดจนวิธีดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารโรงเรียนบรรลุผลสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่กำหนด ผู้บริหารโรงเรียนส่วนหนึ่งจึงไม่มีเวลาในการวางแผน

1.1.3 โรงเรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนงานป้องกันยาเสพติด แต่ส่วนที่ไม่มีการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน ร้อยละ 15.5 จึงอาจทำให้การวางแผนส่วนหนึ่งไม่มีข้อมูลพื้นฐานและอาจวางแผนได้ไม่ตรงกับปัญหา ซึ่งจากการศึกษาสภาพทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 21.8) ไม่เคยรับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด จึงอาจส่งผลให้ผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนหรือไม่ทราบหลักการในการวางแผนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับ วิทยุ สาร (2526) ที่กล่าวว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นมักมีสาเหตุมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญในเรื่องจำเป็น โดยเฉพาะของโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงทำให้โรงเรียนส่วนหนึ่งไม่มีการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน

1.2 สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนด้านการปฏิบัติงาน

1.2.1 โรงเรียนส่วนใหญ่มีคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน มีอาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานป้องกันยาเสพติด 5-9 คน มีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดซึ่งดำเนินงานเป็นโครงการ แต่มีส่วนที่ดำเนินงานโดยไม่เป็นโครงการ ร้อยละ 33.6 ทำให้การดำเนินงานส่วนหนึ่ง ทำไปโดยไม่มีหลักการที่ชัดเจน อาจส่งผลให้การดำเนินงานมีปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้

1.2.2 มีการรายงานข้อมูลปัญหาสุขภาพเสด็จต่อผู้บริหาร ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารได้รับทราบปัญหาและได้ดำเนินการสั่งการแก้ไขต่อไปได้ นอกจากนี้ยังพบว่า มีอาจารย์เวรตรวจตราสถานที่ลับตาเป็นประจำเพื่อมิให้นักเรียนมีวามสุมกัน แต่มีส่วนที่มีอาจารย์เวรตรวจตรานาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 15 และมีนักเรียนตรวจตรา ร้อยละ 54.3 ซึ่งการตรวจตราสถานที่ลับตานี้หากให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้นจะช่วยให้ทางโรงเรียนได้ทราบปัญหาที่แท้จริงมากขึ้น เพราะนักเรียนด้วยกันเองจะสามารถหาข้อมูลจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันเองได้ดีกว่าอาจารย์ เพราะเป็นวัยเดียวกันซึ่งมีความสนิทสนมกันและมีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันมากกว่าอาจารย์ หากมีปัญหานักเรียนจะกล้าที่จะเล่าให้เพื่อนฟังมากกว่า ซึ่งอาจารย์จะได้ทราบข้อมูลเหล่านี้จากการที่ให้นักเรียนช่วยได้มากกว่าที่อาจารย์จะเป็นผู้ตรวจตราฝ่ายเดียว

1.2.3 โรงเรียนได้ทราบข้อมูลการใช้ยาเสพติดของนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน โดยเฉพาะอาจารย์ประจำชั้นหากได้ดูแลใกล้ชิดกับนักเรียนแล้วจะช่วยให้การสังเกตพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีการบันทึกข้อมูลการใช้ยาเสพติดของนักเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา พ.ศ. 2535-2539 (ป.ป.ส., 2535) ในการที่จะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการวางแผน และปรับปรุงการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนต่อไป ถ้าพบนักเรียนใช้ยาเสพติดมีการตกเดือน มีมาตรการแจ้งผู้ปกครองทุกครั้งที่พบว่านักเรียนมีปัญหาด้านความประพฤติหรือมีปัญหาด้านการเรียน ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดจากหน่วยงานภายนอก ได้รับการสนับสนุนในด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ มีการประสานกับหน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน หน่วยงานเอกชนคือ สมาคมผู้ปกครองและครู ซึ่งเป็นการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่ตีเพราะปัญหาสุขภาพเสด็จเป็นปัญหาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย

1.2.4 โรงเรียนมีการใช้สื่อการสอน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักถึงโทษของยาเสพติด มีการสอดแทรกความรู้และวิธีป้องกันยาเสพติดในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ มีการจัดทำเอกสารแผ่นพับแจกครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีการจัดบอร์ดข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดทันต่อเหตุการณ์ มีวีซีดีเสริมความรู้โดยการจัดบอร์ด รองลงมาคือ การฉายวิดีโอทัศน์หรือภาพยนตร์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนที่จะช่วยเสริมการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดในโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น เพราะเป็นการเสริมความรู้นอกจากการเรียนในห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญและเกิดความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น และโรงเรียนนั้นเป็นสถานที่ให้ความรู้ ให้ประสบการณ์อบรมสั่งสอนนักเรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพให้เป็นไปตามที่สังคมปรารถนา

(กองสารวัตรนักเรียน, 2534) ฉะนั้น จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่ทางโรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งที่มีความพร้อมที่จะให้ความรู้ในการป้องกันยาเสพติดแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี

1.2.5 โรงเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดแก่บุคลากร โดยการจัดอบรม มีการส่งครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด มีการจัดหาเอกสารประกอบการสอนเรื่องยาเสพติดให้ครูซึ่งเป็นการสนับสนุนการสอนของครูให้สอนได้สะดวกยิ่งขึ้น และเป็นการเสริมกำลังใจแก่ครูทางหนึ่งด้วย

1.2.6 โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดซึ่งจัดเป็นบางโอกาส มีการจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมป้องกันยาเสพติด มีการประกวดคำขวัญ รองลงมา คือ การประกวดเรียงความ และการตอบปัญหา ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการจัดการแข่งขันกีฬา มีการจัดชุมนุมหรือชมรมซึ่งเป็นชมรมกีฬามากที่สุด อย่างไรก็ตาม โรงเรียนไม่มีการพานักเรียนไปทัศนศึกษาสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด (ร้อยละ 66.4) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการพานักเรียนไปทัศนศึกษานั้นมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ต้องใช้งบประมาณมาก ต้องเสียเวลาเรียนของนักเรียน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศิวีไล กลกิจสกุลผล (2531) ที่พบว่า การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ไม่มีเวลาเตรียมการ ค่าใช้จ่ายสูง จำนวนนักเรียนมากขาดการควบคุม และการวิจัยของ วไลรัตน์ พุกนันทน์ (2533) พบว่า การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ มีความเหมาะสมน้อย แม้นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงแต่คงไม่ปลอดภัยและคุ้มค่าซึ่งยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมาก ที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน อีกทั้งการวิจัยของ ชื่นจิตต์ เพชรชาติ (2536) พบว่า โรงเรียนไม่มีงบประมาณพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่และต้องมีปัจจัยอื่นสนับสนุน เช่น ความร่วมมือจากนักเรียน ความคิดเห็นจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจัดยานพาหนะ ความปลอดภัย ในการเดินทาง การควบคุมนักเรียนการสนับสนุนจากผู้บริหารและครูอื่น ๆ อีกทั้งโรงเรียนควรจัดกิจกรรมอื่นเพื่อเสริมความรู้ได้ดีกว่า เช่น วิทยุทัศน์ จัดนิทรรศการ การตอบปัญหา การประกวดเขียนคำขวัญ เป็นต้น มีการจัดให้นักเรียนเข้าค่าย มีสถานที่ให้นักเรียนเข้ารับคำปรึกษา อย่างเป็นสัดส่วน มีการจัดอุปกรณ์กีฬาอย่างเพียงพอ มีบุคลากรแนะแนวหรือให้คำปรึกษแก่นักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ อ่ำไพ สวัสดิ์พงษ์ (2533) พบว่า มีการจัดห้องแนะแนวพร้อมเอกสารเพื่อให้บริการอย่างเหมาะสม และจัดบุคลากรที่มีความสามารถ ทำหน้าที่แนะแนวให้นักเรียนในระดับปานกลาง มีการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมนันทนาการให้นักเรียนอย่างเพียงพอ มีการเปิดบริการห้องสมุดโรงเรียนหลังเลิกเรียน

มีการแยกใช้ห้องประชุมและโรงอาหารเป็นคนละห้องกัน มีการจัดที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักเรียน มีการส่งเสริมให้นักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การให้ค่าปรึกษาแนะแนว และการส่งเสริมให้นักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน หรือทำความดีจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องการป้องกันยาเสพติด และเกิดความภาคภูมิใจในตัวเองเห็นคุณค่าของตัวเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกัน ปัญหาการพึ่งยาเสพติดได้ (สำนักงานกิจการพิเศษ, 2535) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิรวรรณ สุทธิกรลาส (2536) ที่พบว่า นักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง มีสุขภาพจิตดี มีการกล้าแสดงออก จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดและจะสามารถปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้มาก

1.3 สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนด้านการติดตามและประเมินผล

โรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ซึ่งแผนการประเมินผลนี้จะเป็นส่วนที่สำคัญ ที่จะช่วยให้การประเมินผลดำเนินไปอย่างมีทิศทางที่แน่นอน ชัดเจน ประเมินผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และง่ายต่อการปฏิบัติ อย่างไรก็ตามยังมีโรงเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่มีแผนการประเมินผล (ร้อยละ 18.2) มีการประเมินผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน รองลงมาคือ การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ตามลำดับ มีการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งส่วนใหญ่ทำเป็นครั้งคราว (ไม่มีการนิเทศ ร้อยละ 32.7) มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด โดยมีการนำมาปรับปรุงมากกว่า 1 ครั้ง/ปี (ส่วนที่ไม่มีการนำมาปรับปรุง ร้อยละ 27.3) แสดงให้เห็นว่าแม้ส่วนใหญ่จะมีการดำเนินงานติดตามประเมินผล แต่ยังมีส่วนหนึ่งที่ไม่ดำเนินการ จึงทำให้การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดส่วนหนึ่งทำไปโดยไม่ทราบผลการดำเนินงานว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะทำให้ดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เกิดการสูญเสียงบประมาณ กำลังคน และเวลาไปโดยไร้ประโยชน์ และจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านการติดตามและประเมินผล คือ ให้จัดระบบการติดตาม การนิเทศ การควบคุม ระหว่างการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเป็นระยะ ๆ (กองกิจการพิเศษ, 2535) ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ปัญหาการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติดในโรงเรียน ตามขนาดของโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร มีปัญหาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งอาจ เนื่องจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติด พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานที่มีความถี่อยู่ในระดับสูง เช่น การสำรวจเกี่ยวกับฮาเซฟติด การรับนโยบายการป้องกันฮาเซฟติด การดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติด แต่ยังมีปัญหาในบางส่วน เช่น ผู้บริหารโรงเรียนส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 21.8) ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติด โรงเรียนส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 20.9) ไม่มีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันฮาเซฟติดแก่บุคลากรโรงเรียนส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 18.2) ไม่มีการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติด โรงเรียนส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 62.2) ไม่มีการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติด มีนักเรียนใช้ฮาเซฟติด ร้อยละ 82.8 จากผลการวิจัยของทองอินทร์ วงศ์โสธร และคณะ (2536) พบว่า เยาวชนในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติต่อฮาเซฟติดในระดับมาก เมื่อนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติต่อฮาเซฟติดสูง อีกทั้งยังมีการดำเนินงานส่วนใหญ่มีความถี่อยู่ในระดับสูง แต่ยังคงขาดการดำเนินงานในบางส่วน จึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานในภาพรวมเป็นปัญหาในระดับปานกลางได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อ่ำไพ สวัสดิ์พงษ์ (2533) ที่พบว่าปัญหาการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติดในโรงเรียนอาชีวศึกษา โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติดรายด้าน พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ปัญหาการดำเนินงานป้องกันฮาเซฟติดด้านการติดตามและประเมินผลโดยเฉลี่ย

เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการวิจัยของคารณี เกตุอุไร (2531) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความคาดหวังมากในด้านการประเมินผลการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนเป็นอันดับสุดท้าย แต่การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารคือ การกำหนดนโยบายของหน่วยงาน กำหนดวัตถุประสงค์ของงาน การประสานให้หน่วยงานต่าง ๆ ลงมือทำและการติดตามผลดูแลประเมินผลเสนอแนะแก้ไขเมื่อมีเหตุขัดข้องเกิดขึ้น โดยทันทั่วทั้งที่ (ภิญโญ สาธร, 2526) เมื่อการประเมินผลงานเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหาร แต่ผู้บริหารมีความคาดหวังเป็นอันดับสุดท้าย จึงทำให้ผู้บริหารสนใจที่จะ

ส่งเสริมในด้านอื่นมากกว่าการประเมินผล ทำให้การวัดและประเมินผล เป็นปัญหาในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้ และจากผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ด้านการติดตามและประเมินผลที่พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ มีการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งทำการประเมินภาคเรียนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่มีการประเมินผล (ร้อยละ 18.2) สอดคล้องกับ บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2533) ที่กล่าวว่า ปัญหาของการประเมินผล คือ ขาดการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ การกำหนดเวลาและความถี่ของการประเมินไม่เหมาะสม ซึ่งการประเมินในแต่ละภาคการศึกษาจะช่วยให้ทราบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในภาคการศึกษาต่อไป อีกทั้งจากผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนทุกแห่งต้องปฏิบัติงานอื่น นอกเหนือจากงานป้องกันยาเสพติด จึงทำให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบมีเวลาในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดและประเมินผลการดำเนินงานน้อยลง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนไม่เคยมารับการอบรมการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดถึง ร้อยละ 21.8 ซึ่งอาจทำให้ผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่เห็นความสำคัญ ไม่ทราบรายละเอียดในวิธีการและหลักการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด จึงไม่ได้สนับสนุน กระตุ้น หรือชี้แนะอาจารย์ให้ประเมินการดำเนินงานได้ อีกทั้งอาจารย์ส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์ในการป้องกันยาเสพติดน้อยกว่า 5 ปี ซึ่งการประเมินผลการดำเนินงานเป็นเรื่องที่ต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน จึงอาจเป็นผลให้การประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นปัญหาได้ สอดคล้องกับ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2536) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องมีความมั่นใจในความชำนาญทางวิชาชีพของฝ่ายประเมินผล และความสามารถของผู้ประเมิน เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นใจว่าจะได้สิ่งที่ถูกต้องและเป็นกลาง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน จะเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการติดตามและประเมินผลนั้น เป็นส่วนที่สำคัญมากส่วนหนึ่งในการดำเนินงานเช่นเดียวกัน ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้จะทำให้การดำเนินงาน ล้มเหลวลงได้

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดด้านการติดตามและประเมินผล ราชข้อพบว่าทุกข้อเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้

2.1.1 ปัญหาการได้รับการนิเทศงานป้องกันยาเสพติดจากศึกษานิเทศก์ ($\bar{X}=3.03$) การที่พบปัญหานี้เป็นปัญหาระดับปานกลางนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของ ชาญศึก มีพร้อม (2530) พบว่า

ผู้บริหารมีความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และวรรณดา วาสุวรรณ (2534) พบว่าศึกษานิเทศก์ไม่ได้มีเทศการสอนสุขศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่มีศึกษานิเทศก์จำนวนน้อย แต่มีหน้าที่รับผิดชอบมาก จึงทำให้เกิดปัญหาการได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ได้อันหนึ่ง ศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แต่หน้าที่ของศึกษานิเทศก์กำหนดไว้กว้างเกินไป จึงยากต่อการปฏิบัติได้ครบถ้วน ในขณะที่การดำเนินงานป้องกันสาเหตุติดควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ (ฉวีวรรณ ไหวพริบ, 2529) ปัญหาที่โรงเรียนสามารถแก้ไขได้ด้วยการจัดให้มีการนิเทศภายในแทน ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา ปรีดีฉลก (2532) ที่กล่าวว่า การนิเทศในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมกำลังศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งไม่พอที่จะนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ มาแนะนำแก่ครู ซึ่งจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันสาเหตุติดพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนด้านผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่น การจัดการนิเทศภายในทดแทนการนิเทศจากศึกษานิเทศก์จึงน่าจะเป็นไปได้มาก

2.1.2 ปัญหาการขอความร่วมมือจากบุคลากรในการนิเทศงานป้องกันสาเหตุติดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.84$) ปัญหาการได้รับการนิเทศงานป้องกันสาเหตุติดจากผู้นิเทศภายในโรงเรียน ($\bar{X}=2.83$) ปัญหาความร่วมมือของบุคลากรในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันสาเหตุติดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.80$) ปัญหาการนำผลการนิเทศมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันสาเหตุติดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.78$) ปัญหาการนำผลการประเมินผลมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันสาเหตุติดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.67$) ซึ่งการติดตามและประเมินผลเป็นวิธีการสำคัญ ที่จะตรวจสอบถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ซึ่งผู้ที่ทำการประเมินผลนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านนี้โดยตรง ถ้าบุคลากรขาดความรู้จะทำให้การประเมินผลไม่มีประสิทธิภาพ จากการศึกษาของ สมบูรณ์ นันทพันธ์ (2537) พบว่าปัญหาในการติดตามประเมินผลคือบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในการติดตามประเมินผล และ โกวิท ประวาลพฤกษ์ (2524) กล่าวว่า การปฏิบัติงานโดยทั่วไป ยังไม่มีการประเมินอย่างเป็นระบบเพื่อให้มีการปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานยังพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันสาเหตุติดในโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องรับภาระในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น งานบริหาร งานปฏิบัติการสอน เป็นต้น และส่วนใหญ่มีการนิเทศติดตามผลเป็นครั้งคราว สอดคล้องกับวิลาวัณย์ ศัมวัฒนพงษ์ (2525) ที่กล่าวว่า ปัญหาที่ประสบในการบริหารวิชาการคือโรงเรียนจัดชั่วโมงสอนให้ครูมากเกินไป อีกทั้งบุคลากรที่ปฏิบัติงานในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุ มีความรู้สึกว่าจะไม่มั่นใจต่อการปฏิบัติงาน มีความเสี่ยงต่อหลาย ๆ อย่าง เช่น อคติพลของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์ การเสี่ยงต่อความไม่เข้าใจของผู้บริหารที่ยังไม่สามารถยอมรับปัญหาได้ (ป.ป.ส., 2538) เมื่อบุคลากรไม่มีความรู้ความชำนาญ ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะประเมินผลและไม่มีความกังวลใจในการประเมินผลงานแล้ว จะส่งผลให้การประเมินผลนั้นทำไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ จึงไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของชัยพูน อวสานพาศิษฐ์ (2537) พบว่า ปัญหาในการนิเทศคือการไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และกิริติ ศรีวิเชียร (2525) กล่าวว่า การดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ นั้นบางทีมักจะไม่ได้ ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ เท่าที่ควรเพราะเขายังมองไม่เห็นความสำคัญของโครงการ และเมื่อการนิเทศหรือประเมินผลเสร็จสิ้นแล้ว การนำเอาข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานก็เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงาน พบว่ามีโรงเรียนที่ไม่มีการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานถึงร้อยละ 32.7 อีกทั้งยังพบว่าเมื่อนิเทศแล้วไม่มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการดำเนินงานถึง ร้อยละ 27.3 อนึ่งหากมีการนำผลการนิเทศไปใช้ในทางที่ผิดหรือไม่มีการนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงาน การนิเทศหรือประเมินผลนั้น ๆ จะไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ เลย ซึ่งสอดคล้องกับ โทวิท ประวาลพุกษ์ (2525) ที่กล่าวว่า สาเหตุที่ผู้ปฏิบัติไม่สนใจต่อการประเมินคือ การนำผลการประเมินไปใช้ในทางที่ผิด โดยไม่ประเมินเป็นระยะ ๆ ทำให้ไม่มีโอกาสปรับปรุงงานเป็นระยะตามแผน และจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานยังพบว่า ส่วนใหญ่มีการประเมินผลโดยการสังเกต ซึ่งกิริติ ศรีวิเชียร (2525) กล่าวว่า การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลดูเหมือนจะเป็นวิธีให้ข้อมูลที่ตรงที่สุด แต่อย่างไรก็ตามเป็นการยากที่จะแปลงจุดมุ่งหมายของโครงการลงสู่พฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ ฉะนั้นจึงควรจะต้องจะใช้วิธีอื่นร่วมด้วย เช่น การใช้แบบสำรวจ สัมภาษณ์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการประเมินด้วย หากการนิเทศติดตามผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลของมันจะแสดงให้เห็นให้บุคลากรอื่น ๆ เห็นว่าการนิเทศและการประเมินผลเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินงานโดยแท้จริงแล้ว น่าจะช่วยลดปัญหาความร่วมมือจากบุคลากรลงได้ ซึ่งอุดมศักดิ์ พลอยบุตร (2536) กล่าวว่า การที่คณะครูหรือทีมงานร่วมวางแผนดำเนินการประเมินผล และปรับปรุงการปฏิบัติงานด้วยความรักสามัคคี ทำให้กิจกรรมประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ยิ่ง อีกทั้งยังจะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการติดตามและประเมินผลงานป้องกันสาเหตุในโรงเรียนได้ก็จะเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้การติดตามและประเมินผลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นการสร้างความเข้าใจในการทำงาน ช่วยเหลือบุคลากรใน

โรงเรียนทำงานด้วยความสบายใจ และร่วมมือกันทำงานได้ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดตามมาได้

2.1.3 ปัญหาการวางแผนการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.67$) ปัญหาการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ($\bar{X}=2.66$) การประเมินผลการดำเนินงาน หมายถึง การตรวจสอบอย่างมีระบบ เกี่ยวกับทรัพยากรที่จำเป็นต่อโครงการ และ การใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้บรรลุเป้าหมาย (กัรติ ศรีวิเชียร, 2525) บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2533) กล่าวว่า ปัญหาสำคัญของการประเมินผลคือ ขาดการวางแผน ผู้ประเมินมักมีอคติลำเอียงและขาดข้อมูลที่เที่ยงตรงจากการวิจัยของอานวย เลิศชัยนัต (2533) พบว่า การประเมินผลโครงการที่ถูกต้อง และได้ผลดีนั้น ต้องมีการวางแผนให้สามารถประเมินองค์ประกอบโครงการที่จะประเมินได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งในการวางแผนใด ๆ จะต้องมีข้อมูลพื้นฐานที่มีคุณภาพ ซึ่งกัรติ ศรีวิเชียร (2525) กล่าวว่า ไม่ว่าโครงการจะเป็นแบบใด ผู้ประเมินจะต้องวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลที่มาจากหลาย ๆ แหล่งเพราะจะทำให้ผลที่ออกมาเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลที่จะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนมีน้อย และความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของฝ่ายวางแผนมีจำกัด การทำแผนโดยทั่วไปจึงเป็นไปแบบสามัญสำนึกเท่านั้น สอดคล้องกับการวิจัยของวราภรณ์ โทณะพันธ์ (2537) พบว่าปัญหาด้านการวางแผนการนิเทศคือ ครูมีคาบสอนมากและขาดทักษะในการวางแผน นอกจากนี้การกำหนดช่วงเวลาในการประเมินก็เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้การประเมินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานพบว่า ส่วนใหญ่มีการประเมินภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทำให้ในระหว่างภาคเรียน ผู้ดำเนินงานจะไม่ทราบผลการดำเนินงานส่งผลให้ไม่มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นเลย เมื่อหมดภาคเรียนจึงจะได้ทราบผลการดำเนินงานจากการประเมิน 1 ครั้ง เมื่อถึงเวลานั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นจะสะสมมากจนแก้ไขได้ยาก อีกทั้งยังพบว่าไม่มีการประเมินผลการดำเนินงานถึงร้อยละ 18.2 เมื่อเป็นเช่นนี้การประเมินผลการดำเนินงานจึงเป็นปัญหาได้ ฉะนั้นแผนงานที่ดีจะต้องมีการประเมินเป็นระยะ ๆ ตลอดทั้งแผน ไม่ใช่รอจนจบแผนแล้วจึงทำการประเมิน (โกวิท ประวาลพฤษ์, 2525)

2.2 ปัญหาการวางแผนการดำเนินงาน เป็นปัญหาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวางแผนการดำเนินงานเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ซึ่งในหลักวิชาการวางแผนแล้ว ถือว่าวิธีการดำเนินงานโดยใช้แผนเป็นหลักนั้น เป็น

วิธีการทำงานโดยใช้หลักระบบ (System) เมื่อใช้แผนเป็นเครื่องมือในการทำงานอย่างจริงจังแล้ว จะนำไปสู่การทำงานอย่างมีระบบของทั้งหน่วยงาน โดยทั่วไปแล้วการวางแผนในโรงเรียนต่าง ๆ มีขั้นตอนพื้นฐานที่ใช้ในการวางแผนคือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การจัดทำแผน การนำแผนไปปฏิบัติและติดตามผล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2538) หากการวางแผนการดำเนินงานทำได้ไม่รัดกุมและเหมาะสมกับสถานการณ์แล้วก็เปรียบเสมือนกับการเดินทางที่ผิดตั้งแต่ก้าวแรกทำให้ส่วนการดำเนินงานส่วนอื่น ๆ ผิดทิศทางตามไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้การป้องกันหาเสด็จไม่ได้ผล สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการในการวางแผนของโรงเรียน คือ การแต่งตั้งตัวบุคคล หรือทีมงาน เพื่อรับผิดชอบประสานแผน การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง การประมวลปัญหาปัจจุบันของโรงเรียน การตรวจสอบทบทวนภาระกิจผลงานของฝ่ายต่าง ๆ การประมวลแนวโน้มของปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การดำเนินการตามแผน การติดตามและประเมินผล และการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2538) อนึ่ง ก่อนที่จะวางแผนงานใด ๆ ได้นั้น ผู้วางแผนจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องแม่นยำ ผู้วางแผนเองจะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดียิ่งจะช่วยให้การวางแผนการดำเนินงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันหาเสด็จพบว่าส่วนใหญ่มีการได้รับนโยบาย มีการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน มีแผนการดำเนินงานตลอดปีก็ตาม แต่จากผลการวิจัยด้านสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีผู้บริหารส่วนหนึ่ง ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันหาเสด็จถึง ร้อยละ 21.8 จึงอาจทำให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ ในการวางแผนการดำเนินงานป้องกันหาเสด็จไม่เพียงพอ ซึ่งปกติผู้บริหารควรมีความสามารถในการวางแผนด้วย (ภิญโญ สาธร, 2526) ในความเป็นจริงแล้วผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนงานไม่เพียงพอ ทำให้ความรู้เรื่องแผนไปสู่การปฏิบัติ จะมีความจำกัดและขาดประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจึงดำเนินการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ ถ้าต้องการให้การวางแผนดำเนินไปด้วยดีนั้นจะต้องเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่รับผิดชอบวางแผนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการปฏิบัติ ด้านการวางแผนของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี (อุทัย บุญประเสริฐ, 2538) ซึ่งปรีชา หงษ์ไกรลาส (2526) กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคในการวางแผนที่ผู้บริหารควรคำนึงถึงคือ ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขาดความรู้ในการวางแผน ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญต่อการวางแผน นอกจากนี้ผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันหาเสด็จยังพบว่า มีปัญหาในด้านงบประมาณในการดำเนินงานและ ข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ผู้วางแผนจำต้อง

นำมาใช้ แม้ว่าส่วนใหญ่จะมีการดำเนินงานในด้านการวางแผนที่ครบถ้วนแต่ยังมีปัญหาในบางส่วน ทั้งในด้านตัวผู้วางแผน ข้อมูล และงบประมาณที่ใช้ในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สมบูรณ์ ฉ่ำทรัพย์ (2537) ที่พบว่า ปัญหาในขั้นต้นก่อนการวางแผน คือ บุคลากรไม่เพียงพอ การเตรียมข้อมูลไม่เพียงพอและข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ ฉะนั้นการวางแผนการดำเนินงาน ป้องกันฮาเซพิตจึงเป็นปัญหาในระดับปานกลางได้ ถ้าการวางแผนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแผนงานดีตั้งแต่ต้น การปฏิบัติตามแผน จะช่วยให้เกิดการประหยัดทั้งกำลังคน เงิน เวลา ทรัพยากรอื่น ๆ ช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทางแน่นอน ดำเนินการได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูง (อุทัย บุญประเสริฐ, 2532) จากเหตุผลข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาจำเป็นต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการวางแผนโดยด่วน เพื่อลดปัญหาการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ที่จะเกิดตามมา

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานป้องกันฮาเซพิตด้านการวางแผนการดำเนินงาน ราชข้อ พบว่าทุกข้อเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้

2.2.1 ปัญหางบประมาณในการดำเนินงานป้องกันฮาเซพิต ($\bar{X}=2.84$)

เป็นปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนทุกแห่งเป็นโรงเรียนในสังกัดของรัฐบาล ที่ได้รับงบประมาณตามเกณฑ์ที่รัฐกำหนดให้เท่านั้น ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า องค์กรที่อยู่ในสังกัดของรัฐบาล มักจะได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ เพราะงบประมาณโดยรวมนั้นมีจำกัด รัฐต้องพยายามกระจายงบประมาณเหล่านี้ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ให้ได้ครอบคลุมมากที่สุดจึงเกิดปัญหา ความไม่เพียงพอของงบประมาณขึ้นได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ อรชร อินทกุล (2530) ที่พบว่า โรงเรียนขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนในวิชาสุขศึกษาและงบประมาณ ในการจัดกิจกรรม โรงเรียนไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานป้องกันฮาเซพิตจากกระทรวง ศึกษาธิการ ทำให้โรงเรียนต้องใช้เงินบำรุงการศึกษา หรืองบประมาณในส่วนอื่น ๆ มาดำเนินการ และต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ซึ่งจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันฮาเซพิต พบว่า โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกเพียง ร้อยละ 13.6 นอกจากนี้โรงเรียนยังไม่มีการทำงานกับหน่วยงานเอกชนอื่นนอกจากสมาคมผู้ปกครองและครู ซึ่งมีเพียงร้อยละ 32.4 จากการวิจัยของ วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ (2518) พบว่าบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร มีผลต่อการบริหารโรงเรียนแต่โรงเรียน

มีการประสานงานกับสมาคมผู้ปกครองและครูน้อย อีกทั้งโรงเรียนยังไม่มียงบประมาณด้านนี้โดยตรง จึงทำให้ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาระดับปานกลางได้

2.2.2 ปัญหาข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนป้องกันอาเสฟติด ($\bar{X}=2.80$) ปัญหาแผนการดำเนินงานป้องกันอาเสฟติด ($\bar{X}=2.75$) ปัญหานโยบายการป้องกันอาเสฟติด ($\bar{X}=2.65$) จากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันอาเสฟติดที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับนโยบายการป้องกันอาเสฟติด มีการปฏิบัติตามนโยบาย และมีการรับนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จากผลการวิจัยด้านสภาพทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนหนึ่งไม่เคยรับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันอาเสฟติด (ร้อยละ 21.8) จึงอาจส่งผลให้ผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนหรือไม่ทราบหลักการในการวางแผนการดำเนินงานป้องกันอาเสฟติด สอดคล้องกับ ภิญญู สาธร (2526) ที่กล่าวว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น มักมีสาเหตุมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญในเรื่องจำเป็นและเสรี ลาชโรจน์ (2531) กล่าวว่า ภาระของผู้บริหารมีมากจนแทบไม่มีโอกาสได้วางแผนโครงการอย่างลึกซึ้งเท่าใดนัก อีกทั้งการวิจัยของ ดารณี เกตุอุไร (2531) ที่พบว่า ผู้บริหารมีความคาดหวังในการที่ปฏิบัติงานด้านการวางแผนการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก แต่ปฏิบัติจริงได้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่ต้องรับภาระหน้าที่มากมายในโรงเรียน จากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันอาเสฟติด พบว่า โรงเรียนบางส่วน มีการวางแผนเป็นครั้งคราวเท่านั้น (ร้อยละ 11.8) แสดงว่าการดำเนินงานป้องกันอาเสฟติดที่โรงเรียนได้ทำอยู่นี้ ยังมีส่วนหนึ่งที่ดำเนินการโดยไม่มี การวางแผนที่แน่นอน ซึ่งกัรติ เลิศวิเชียร (2524) กล่าวว่า ปัญหาในการวางแผน คือ ขาดข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน และความรอบรู้ของฝ่ายวางแผน สอดคล้องกับ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ (2526) ที่กล่าวว่า อุปสรรคของการวางแผนคือ ข้อมูลไม่เพียงพอ ระบบข้อมูลขาดประสิทธิภาพ และล่าช้า อีกทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่มีข้อมูลจำนวนมากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นค่อนข้างจะซับซ้อน บางทีข้อมูลที่มีอยู่ อาจไม่เพียงพอ ล่าช้าไม่ได้จัดทำให้เป็นข้อมูลที่มีคุณภาพ (เสรี ลาชโรจน์, 2531) ซึ่งจากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันอาเสฟติด พบว่า โรงเรียนส่วนหนึ่งไม่มีการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน (ร้อยละ 15.5) จึงอาจทำให้การวางแผนส่วนหนึ่งไม่มีข้อมูลพื้นฐานและอาจวางแผนได้ไม่ตรงกับปัญหา เป็นผลให้การวางแผนการดำเนินงานป้องกันอาเสฟติดเป็นปัญหาขึ้นได้ ซึ่งการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลนี้ช่วยให้ผู้วางแผนมองเห็นสภาพความเป็นจริง และปัญหาที่มีอยู่เพื่อที่จะหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างมีเหตุผลและตรงตามความเป็นจริง การ

วางแผนไม่ใช่การคิดเอาเองว่าควรจะเป็นไปตามที่ผู้วางแผน หรือผู้มีอำนาจต้องการจะให้ เป็นไป (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2526) จะเห็นได้ว่าเรื่องข้อมูลก็เป็นส่วนที่สำคัญมากส่วนหนึ่งในการวางแผน หากการวางแผนมีปัญหาเรื่องข้อมูล เช่น ขาดข้อมูล หรือมีข้อมูลที่ไม่ถูกต้องตามความจริงหรือ เป็นข้อมูลที่ไม่ทันต่อเหตุการณ์แล้วจะทำให้การวางแผนนั้น ๆ ขาดคุณภาพได้

2.3 ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการปฏิบัติงาน โดยเฉลี่ยเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการปฏิบัติงานนับว่าเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากการวางแผนการดำเนินงาน เมื่อการวางแผนการดำเนินงานยังมีปัญหา การปฏิบัติงานย่อมจะมีปัญหา เช่นเดียวกัน จากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานพบว่า โรงเรียนไม่มีการพัฒนาความรู้ เรื่อง การป้องกันยาเสพติดแก่บุคลากรถึง ร้อยละ 20.9 สอดคล้องกับ ชวลิต ยอดมณี (2538) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจถึงโทษและ พิษภัยของยาเสพติดเท่านั้น ไม่มีการป้องกันยาเสพติดในเชิงลึกมากนัก ดังนั้นนักเรียนจึงมีความรู้ ความเข้าใจแต่ยังขาดการเน้นเรื่องการปลูกฝังทัศนคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้อง การดำเนินงาน ป้องกันยาเสพติดจึงทำได้ยากขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดต้องอาศัยความร่วมมือ จากทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน ซึ่งจากการวิจัยของ รัตนาพร ทองเขียว (2534) พบว่า การร่วมมือสนับสนุนของผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญมาก อีกทั้ง จากผลการการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนยังมีปัญหาในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น งบประมาณ จำนวน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ดังนั้นการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดจึงเป็นปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลางได้

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดด้านการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยเพียง 2 ข้อ ดังต่อไปนี้

ปัญหาระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้

2.3.1 ปัญหาการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ปัญหาเสพติด ($\bar{X}=3.23$) เป็นปัญหาระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ครูไม่ได้ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครูขาดการติดต่อประสานกับผู้ปกครอง (กองสารวัตรนักเรียน, 2534) หรือผู้ปกครองไม่ให้ความ ร่วมมือกับครู สอดคล้องกับการวิจัยของดารณี เกตุอุไร (2531) พบว่า ผู้บริหารมีความคาดหวังที่จะ

ปฏิบัติงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชนอยู่ในระดับมากแต่ปฏิบัติได้จริง อยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยในด้านในการจัดให้มีการประชุม ผู้ปกครองเพื่อชี้แจงประสานงานร่วมกับโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากอาจารย์ไม่มีเวลาในการ ดำเนินงาน โดยจะเห็นได้จากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด พบว่าอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนนั้นต้องมีหน้าที่รับผิดชอบงานอื่น ๆ มาก เช่น งานฝ่ายบริหาร งานฝ่ายปกครอง งานฝ่ายบริการ งานฝ่ายวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานปฏิบัติการสอนซึ่งอาจารย์ผู้รับผิดชอบจะต้องแบ่งเวลาให้กับงานเหล่านี้ด้วย และยาเสพติดที่ สำรवादได้ส่วนใหญ่เป็นบุหรี่ ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมายและไม่มีความรุนแรงมากเมื่อเทียบกับ ยาเสพติดประเภทอื่น ๆ ผู้ปกครองจึงเห็นความสำคัญของปัญหานี้ น้อย แต่ในความเป็นจริงแล้วแม้ว่า บุหรี่จะไม่ใช่อันตรายต่อสุขภาพในระยะเฉียบพลันแต่จะทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพในระยะยาวได้ เช่น ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง หลอดลมอักเสบ มะเร็งในปอด เป็นต้น อีกทั้งบุหรี่ยังเป็นยาเสพติด ที่นำไปสู่การเสพยาเสพติดชนิดร้ายแรงอื่น ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ยังทำให้สูญเสียเศรษฐกิจของ ครอบครัวที่จะต้องใช้ในการซื้อบุหรี่มาสูบและเป็นที่ยึดถือของสังคมอีกด้วย จากสภาพเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตที่เร่งรีบในกรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้ปกครองต้องแข่งขันกันทำงาน ไม่มีเวลาดูแล บุตรหลานเท่าที่ควร ปัญหาการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ปัญหายาเสพติดจึงเกิดขึ้นได้ หนึ่งการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นหน้าที่อันสำคัญของผู้บริหาร และกิจกรรม ที่เป็นสื่อสัมพันธ์ที่โรงเรียนควรจัดขึ้นคือการเชิญผู้ปกครองนักเรียน หรือประชาชนในชุมชนมาโรงเรียน มีการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ (กิตติมา ปรีดีติติก, 2532) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บ้าน โรงเรียน ชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวที่มีอิทธิพลต่อการผลักดันให้คนไปพึ่งยาเสพติดหรือใช้ ยาเสพติดได้ (ป.ป.ส., ม.ป.ป.) จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของโรงเรียนด้านการป้องกัน ยาเสพติดนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกฝ่าย หากมีปัญหาด้านความร่วมมือจากผู้ปกครอง เกิดขึ้นแล้ว จะทำให้การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเกิดปัญหาค้นขึ้นได้

2.3.2 ปัญหาการดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด ($\bar{X}=3.01$)

ปัญหาประสิทธิภาพของครูในเรื่องการป้องกันยาเสพติด ($\bar{X}=2.95$) ปัญหาการวิเคราะห์หาสาเหตุ ที่ทำให้นักเรียนติดยาเสพติด ($\bar{X}=2.90$) ปัญหาทั้งสามข้อนี้เป็นปัญหาระดับปานกลาง ที่มีความ เกี่ยวเนื่องกันโดยจะเห็นได้จากผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด พบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ด้านนี้ต่ำกว่า 5 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนส่วนหนึ่งไม่มีการพัฒนาความรู้การป้องกันยาเสพติด

แก่บุคลากร (ร้อยละ 20.9) ซึ่งเสรี ราชโรจน์ (2531) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะ การอบรมครูมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ทำให้จัดการอบรมได้ไม่เต็มที่ อีกทั้งจำนวนอาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานป้องกันยาเสพติดส่วนใหญ่ มีเพียง 5-9 คน ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีนักเรียนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดยังมีงานอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัตินอกเหนือจากงานป้องกันยาเสพติด จึงทำให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบไม่มีเวลาในการทุ่มเทให้กับการดำเนินงานด้านนี้เท่าที่ควร การดูแลสถานที่ลับตาจึงเป็นปัญหาได้ เพราะการตรวจตราแต่ละครั้งต้องใช้เวลามาก โดยเฉพาะในโรงเรียนใหญ่ที่มีพื้นที่มาก อีกทั้งอาจารย์ที่มีประสบการณ์ไม่มาก และมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดไม่เพียงพอ อาจจะไม่ทราบวิธีการ สถานที่ ช่วงเวลาในการตรวจตราเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียนที่แท้จริงได้ เมื่อไม่มีข้อมูลปัญหาที่แท้จริงจึงส่งผลให้การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้นักเรียนติดยาเสพติดเป็นปัญหาขึ้นได้ เมื่อการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้นักเรียนติดยาเสพติดเป็นปัญหา การที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาคือต่อไปก็จะทำไปโดยไม่มีตรงจุด ซึ่งอาจจะทำให้การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นไปโดยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.3.3 ปัญหาความร่วมมือของครูในการส่งนักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือสงสัยว่าจะใช้ยาเสพติดมาพบครูผู้รับผิดชอบ เป็นปัญหาระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.81$) ซึ่งสอดคล้องกับเสรี ราชโรจน์ (2531) ที่กล่าวว่า ในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้น บุคลากรส่วนใหญ่มักจะยอมให้เฉพาะหัวหน้าสถานศึกษาทำการบังคับบัญชาเพียงคนเดียว หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างาน แม้แต่ประธานกรรมการต่าง ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น มักจะประสบปัญหาเรื่องการบังคับบัญชามาก อีกทั้งบุคลากรในโรงเรียนบางแห่ง มีลักษณะเสมือนว่าจะคุ้นเคยกันดี แต่เมื่อถึงเวลาทำงานกลับมีปัญหาในการประสานงานต่างคนต่างทำไม่มีความสนใจต่อกัน จึงเป็นหน้าที่ของหัวหน้าสถานศึกษา จะต้องชักนำให้บุคลากรของโรงเรียน หันมาสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งเอกวิทย์ ณ ถลาง (2522) กล่าวว่าลักษณะของความร่วมมือที่ดี คือ มีความเข้าใจต่อกันยอมรับกันและกัน ช่วยเหลือกันและกันไวต่อความรู้สึกของกันและกัน เชื่อมมั่นและศรัทธาในกันและกัน ภิญญา สาธร (2526) กล่าวว่า ความร่วมมือกันคือเครื่องมือสำคัญที่สุดของหน่วยงานที่จะทำให้งานสำเร็จ และให้เกียรติกัน หากปฏิบัติได้เช่นนี้จะช่วยให้เกิดความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้งานดำเนินงานป้องกันยาเสพติดบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ โดยเฉพาะการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือนักเรียนที่สงสัยว่าจะใช้ยาเสพติด

มาพบครูผู้รับผิดชอบนี้ นับเป็นขั้นตอนสำคัญในการร่วมมือกันของครูในการค้นหาปัญหา เผื่อระวังไม่ให้เกิดปัญหาและลดความรุนแรงของปัญหาสาเหตุได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยลดอันตรายที่จะเกิดกับตัวนักเรียน และลดความสูญเสียที่ต้องใช้ไปในการแก้ปัญหาเมื่อปัญหานั้นมีความรุนแรงแล้วได้มาก

ปัญหาระดับน้อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้

2.3.4 ปัญหาหนังสือและเอกสารประกอบการค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุ เป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X}=2.47$) อาจเนื่องมาจากโรงเรียนตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่รวมของการศึกษาที่สำคัญ (ป.ป.ส., 2535) จึงช่วยให้การจัดการเอกสารประกอบการค้นคว้าต่าง ๆ สะดวก นอกจากนี้จากผลการวิจัยการดำเนินงานป้องกันสาเหตุด้านการปฏิบัติงาน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำเอกสารพ่นพับเรื่องสาเหตุแจกครู นักเรียน หรือผู้ปกครอง และโรงเรียนส่วนใหญ่ยังได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันสาเหตุจากหน่วยงานภายนอก อีกทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีการเปิดห้องสมุดให้นักเรียนได้เข้าไปใช้ศึกษาหาความรู้หลังเลิกเรียนด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัญหาในข้อนี้เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยได้

2.3.5 ปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานที่ให้บริการบำบัดรักษาเพื่อส่งต่อนักเรียนไปรับการรักษา เป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X}=2.37$) อาจเนื่องมาจากในกรุงเทพมหานครมีสถานบริการสาธารณสุขอยู่มากทั้งภาครัฐและเอกชน (ป.ป.ส., 2535) การที่จะส่งนักเรียนไปจึงทำได้สะดวกขึ้น อีกทั้งจากผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานป้องกันสาเหตุด้านการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่สาเหตุที่นักเรียนใช้คือ บุหรี่ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ไม่มีอันตรายเฉียบพลันและรุนแรง แต่จะเป็นอันตรายต่อร่างกายในระยะยาว ฉะนั้นหากทางโรงเรียนตรวจพบว่านักเรียนสูบบุหรี่ การแก้ปัญหาจึงไม่ใช่การส่งนักเรียนไปรักษาที่โรงพยาบาล เพราะการเลิกบุหรี่นั้นสามารถทำได้ด้วยตนเอง ส่วนใหญ่โรงเรียนจึงไม่มีการส่งนักเรียนไปรักษาที่โรงพยาบาลหรือหน่วยงานที่บำบัดรักษาสาเหตุ เมื่อไม่มีการดำเนินงาน หรือมีการดำเนินการน้อย จึงส่งผลให้การที่จะเกิดจากการดำเนินการนั้นจึงน้อยตามไปด้วย

3. เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันสาเหตุในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่าเป็นปัญหาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกขนาดได้รับนโยบายเดียวกันในการป้องกันสาเหตุในโรงเรียนและระบบการดำเนินงานของ

โรงเรียนทุกขนาดคล้ายคลึงกัน เนื่องจากอยู่ในสังกัดกรมเดียวกันคือกรมสามัญศึกษา ลักษณะโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสหศึกษา อีกทั้งโรงเรียนทุกขนาดยังตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน คือ ตั้งอยู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่รวมทางการศึกษาที่สำคัญ มีการให้บริการทางสาธารณสุขทั้งของรัฐและเอกชน ประชาชนส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ในลักษณะของชุมชนเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีสถานบันเทิงเริงรมย์กระจายอยู่ทั่วไปตามเขตต่าง ๆ มีชุมชนแออัดเป็นจำนวนมาก (ป.ป.ส., 2535) และจากผลการวิจัยสภาพทั่วไปของโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีจำนวนอาจารย์ปฏิบัติการสอน 80 คน ขึ้นไป และจากสภาพของอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดพบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดใกล้เคียงกัน นอกจากนี้จากผลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่พบนักเรียนใช้ยาเสพติดประเภทเดียวกันคือบุหรี่ มีจำนวนนักเรียนคิดยาเสพติดใกล้เคียงกัน มีสาเหตุการแพร่ระบาดของยาเสพติด และมีแหล่งมีผู้จำหน่ายยาเสพติดสถานที่เดียวกัน และจากผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดยังพบว่าส่วนใหญ่โรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน เช่น มีการรับนโยบาย การวางแผน การรวบรวมข้อมูล มีคณะทำงาน การให้ความรู้เรื่องยาเสพติด การแก้ปัญหาเมื่อพบนักเรียนใช้ยาเสพติด การจัดกิจกรรมเสริม การให้แนะแนว การติดตามและประเมินผลคล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนางเยาว์ ชาราศรีสุทธิ (2532) พบว่าวิธีการสั่งการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาแต่ละขนาดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรัตนพร ทองเขียว (2534) พบว่า บุคลากรมีการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน มีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะเดียวกัน จึงมีปัญหามาแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อโรงเรียนแต่ละขนาดมีการรับนโยบายเดียวกัน มีสภาพและปัญหาคล้ายคลึงกัน มีการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนทั้งสามขนาดจึงเป็นปัญหาไม่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีบุคลากร จำนวนนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่มากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็กกว่า ซึ่งการบริหารจัดการ การควบคุมกำกับดูแลจะต้องมีความซับซ้อนมากกว่า ปัญหาการดำเนินงานจึงน่าจะมีมากกว่า แต่จากผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนขนาดต่างกัน เป็นปัญหาไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา รายข้อระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่าเป็นปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อการนำผลการนิเทศมาใช้ในการดำเนินงาน

ป้องกันฮาเซพิคตินในโรงเรือน เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ พบว่า ปัญหาการนำผลการนิเทศมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันฮาเซพิคตินของโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษ ($\bar{X} = 2.96$) เป็นปัญหามากกว่าโรงเรือนขนาดกลาง ($\bar{X} = 1.90$) ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก ปัจจุบันมีจำนวนผู้บริหารโรงเรือนที่ยังไม่มีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการนิเทศการศึกษาจะสำเร็จได้ผลดีเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับทักษะ และความสามารถของผู้นิเทศ (กิติมา ปรีดีดิถ, 2532) จากผลการวิจัยด้านสถานภาพของผู้บริหารโรงเรือนพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรือน ซึ่งในโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร น้อยกว่าในโรงเรือนขนาดกลาง ผู้บริหารโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันฮาเซพิคตินน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรือนขนาดกลาง นอกจากนี้อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันฮาเซพิคตินในโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษ ยังมีหน้าที่อื่นต้องทำนอกเหนือจากงานป้องกันฮาเซพิคตินมากกว่าอาจารย์ในโรงเรือนขนาดกลาง จึงทำให้ไม่มีเวลาในการดำเนินงานป้องกันฮาเซพิคตินได้อย่างเต็มที่ การนำผลการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานจึงมีน้อยตามไปด้วย อีกทั้งโรงเรือนขนาดกลางยังมีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงมากที่สุด และบ่อยที่สุด คือ มีการนำมาปรับปรุงมากกว่า 1 ครั้ง/ปี มากที่สุด เมื่อผู้บริหารโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษมีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารน้อยกว่า ได้รับการอบรมการดำเนินงานป้องกันฮาเซพิคตินน้อยกว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานป้องกันฮาเซพิคตินมีเวลาน้อยกว่า และโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษมีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงน้อยกว่าโรงเรือนขนาดกลาง โดยเฉพาะโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษซึ่งมีจำนวนนักเรียนและครูมาก การที่จะติดตามนิเทศงานจึงต้องทำมากกว่าโรงเรือนขนาดกลาง ซึ่งเสรี ลาชาโรซจ์ (2531) กล่าวว่า โรงเรือนขนาดเล็กมักจะไม่ค่อยยุ่งยากซับซ้อนในการตรวจสอบรายละเอียดต่าง ๆ แต่โรงเรือนขนาดใหญ่จะมีรายละเอียดให้ตรวจสอบมาก ดังนั้นการที่จะติดตามนิเทศการดำเนินงานในโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษ จึงทำได้ยากกว่าการนิเทศในโรงเรือนขนาดกลาง ทำให้การนิเทศงานในโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษเป็นปัญหาขึ้นได้ ซึ่งจะส่งผลไปถึงการนำผลการนิเทศมาใช้ เพราะเมื่อการนิเทศมีปัญหาแล้ว ผลการนิเทศก็ไม่มีคุณภาพ จึงเกิดปัญหาในการนำผลการนิเทศมาใช้ตามมา ดังนั้นโรงเรือนขนาดใหญ่พิเศษจึงมีปัญหาการนำผลการนิเทศมาใช้มากกว่าโรงเรือนขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญกับเรื่องยาเสพติดให้มากขึ้น โดยมีการวางแผนนโยบายที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนโดยตรง มีการสั่งการและกำชับให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการติดตามกำกับดูแลผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดและดำเนินการปฏิบัติอย่างจริงจังมากขึ้น
2. โรงเรียนควรร่วมมือกับผู้ปกครอง โดยเชิญผู้ปกครองมาพบ และปรึกษาหารือเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนใช้ยาเสพติด และช่วยกันแก้ไขที่ต้นเหตุ นั้น ๆ ในรายที่ติดยาเสพติดชนิดให้โทษร้ายแรง ควรพานักเรียนไปรับการรักษาโดยทันที
3. ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนให้มากขึ้น โดยกำกับดูแลให้มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการประเมินผล และกระตุ้นให้มีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อจะได้ทราบปัญหาและแก้ไขได้ทันที่ นอกจากนี้ควรสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในโรงเรียนในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องร่วมมือกัน
4. ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด ร่วมกับอาจารย์เวร โดยเฉพาะบริเวณห้องน้ำห้องส้วม เพื่อป้องกันการมั่วสุมเสพยาเสพติดของนักเรียน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน หรือชมรมต่อต้านยาเสพติด
5. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับอาจารย์ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดให้มากขึ้น โดยการจัดส่งเข้ารับการอบรมเรื่องการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน เพื่อให้อาจารย์ที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้น และควรมีการบ่งชี้ความดีความชอบหรือให้ค่าตอบแทนพิเศษเมื่ออาจารย์ต้องปฏิบัติงานนอกเวลา เพื่อให้มีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานมากขึ้น
6. โรงเรียนควรจัดให้มีการบำบัดอย่างต่อเนื่องโดยจัดให้มีการรวมกลุ่มพูดคุยกันระหว่างนักเรียนที่มีปัญหาล้ำกัน มีการแสดงความคิดเห็น ระบายความคับข้องใจ และช่วยกันแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ต้องมีอาจารย์เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ
7. โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนได้มีทางเลือกในการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยเชิญวิทยากรพิเศษมาฝึกให้นักเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ทำการฝีมือ ฝึกทำการเกษตรกรรม ทำอาหาร โดยจัดในเวลาหลังเลิกเรียน ซึ่งนอกจากนักเรียน

จะได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้ว ยังได้ผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน และได้ใช้พลังงานที่มีอยู่ในทางที่ถูกต้องแล้ว อาจช่วยให้มีรายได้จากการทำกิจกรรมเหล่านั้นได้

8. โรงเรียนควรร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดขึ้นโดยมีตัวแทนของชุมชน ผู้ปกครอง และบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ และจัดให้มีการประชุมร่วมกันทุกเดือน ซึ่งนอกจากจะได้ทราบการปฏิบัติงานของฝ่ายอื่น ๆ แล้ว ยังจะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง

9. โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนติดยาเสพติด เพื่อที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น

10. โรงเรียนควรส่งเสริมอาจารย์ทุกคนให้เข้ารับการอบรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันยาเสพติดโดยตรง เช่น อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน เพื่อให้ได้รับความรู้และนำมาใช้ในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเรื่องนี้ โดยศึกษาตัวแปร อื่น ๆ เช่น ประเภทโรงเรียน คือ โรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษา

2. เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น หากผู้สนใจที่จะวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยในภาพรวมทั้งประเทศ หรือศึกษาในภาคต่าง ๆ เนื่องจากแต่ละภาคมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน ทำให้ปัญหาเสพติดแตกต่างกันออกไป การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดจึงควรมีการปรับให้เหมาะสมกับสภาพในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการวางแผนนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาในระดับประเทศต่อไป

3. ควรใช้การรวบรวมข้อมูลโดยวิธีอื่น ๆ นอกจากการใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกและละเอียดมากขึ้น เช่น การใช้การสัมภาษณ์ สัมผัส เป็นต้น